

ԿԱՐԾԻՔ

ՄՀԵՐ ՄԵՐՈՒԺԱՆԻ ՕԹԱՐՅԱՆԻ «ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ և ԴՐԱՆՑ ԼՈՒԾՄԱՆ
ՈՒՂԻՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ» ԹԵՄԱՅՈՎ
ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ, ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ Ը.00.02 -
«ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ, ՆՐԱ ՈԼՈՐՏՆԵՐԻ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ և ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ»
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՄԲ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒԻ ԳԻՏԱԿԱՆ
ԱՍՏԻՃԱՆԻ ՀԱՅՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման համակարգի զարգացվածությունը ցանկացած պետության ժողովրդավարացման մակարդակի գլխավոր ցուցիչներից մեկն է: Իր հերթին, ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման հիմնախնդիրը՝ ապակենտրոն կառավարման մոդել ունեցող երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման առանցքային պայմաններից մեկն է: Հետևաբար, ՀՀ սոցիալ-տնտեսական զարգացումը էապես կախված է նաև տեղական ինքնակառավարման համակարգի և վերջինիս բարելավմանն ու զարգացմանը միտված բարեփոխումներից:

Վերջին 10 տարիներում Հայաստանի Հանրապետությունում տեղական ինքնակառավարման ոլորտում կատարվել և կատարվում են մասշտաբային փոփոխություններ՝ որոնց թվում են համայնքների խոշորացումը, ապակենտրոնացման աստիճանի մեծացումը, տեղական ինքնակառավարման մարմինների դերակատարության մեծացումը և այլն: Բնական է, որ փոփոխությունների այս շրջանում տեղական ինքնակառավարման համակարգը բազմաթիվ առավելությունների հետ միասին, ունի նաև թերի կողմեր: Տեղական ինքնակառավարման մարմինների զարգացվածությունը բնութագրող չափանիշները, ինչպիսիք են՝ համայնքների սեփական ֆինանսական ապահովվածությունը, բնակչությանը մատուցված ծառայության մակարդակը, համայնքային աշխատակազմերի աշխատանքի արդյունավետության բարձրացումը և այլն, ունեն լավարկման և նոր մոտեցումների մշակման կարիք: Ակնհայտ է, որ ՏԻՄ հիմնախնդիրների բացահայտման և լուծման արդյունավետ ուղիների մշակման առումով պետք է խիստ կարևորել գիտական ուսումնասիրությունների իրականացումը, ինչին էլ նվիրված է սույն ատենախոսությունը: Այս հանգամանքն, ակնհայտորեն, խոսում է ընտրված թեմայի **արդիականության և հրատապության** մասին:

Աշխատանքն ունի տրամաբանական կառուցվածք, որում իրականացված ուսումնասիրությունները հեղինակին թույլ են տվել հիմնավորել թեմայի կարևորությունը, բացահայտել տվյալ ոլորտի առանձնահատկությունները և մշակել

դրանցով պայմանավորված պետական քաղաքականության հիմնական ուղղությունները:

Ներածությունում հիմնավորված են հետազոտության արդիականությունը և ստացված արդյունքների գործնական ներդրման հրատապությունը, դրված է հետազոտության նպատակը և բացահայտված են դրան հասնելու հիմնական ուղիները:

Ատենախոսության առաջին՝ **«Տեղական ինքնակառավարման համակարգի ձևավորման տեսական և մեթոդական հիմքերը»** գլխում ուսումնասիրվել են գիտական գրականությունում տեղական ինքնակառավարման մասին սահմանումները, նպատակները և առանձնահատկությունները: Անդրադարձ է կատարվել նաև տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման փոխառնչություններին և տարածքային համաչափ զարգացման համար ՏԻՄ նշանակությանը:

Ատենախոսության երկրորդ՝ **«Տեղական ինքնակառավարումը Հայաստանի Հանրապետությունում և դրա զարգացման հիմնախնդիրները»** գլխում ուսումնասիրվել և վերլուծվել են Հայաստանի վարչատարածքային բաժանման համակարգի փոփոխությունները շուկայական հարաբերությունների ձևավորման անցած ժամանակահատվածում, համայնքների խոշորացման գործընթացը և դրա ազդեցությունը տեղական ինքնակառավարման համակարգի արդյունավետության բարձրացման վրա և համայնքների ֆինանսական հնարավորությունների ընդլայնման հիմնախնդիրները:

Ատենախոսության երրորդ՝ **«Տեղական ինքնակառավարման համակարգի արդյունավետության բարձրացման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում»** գլխում անդրադարձել ենք Հայաստանի Հանրապետությունում տեղական ինքնակառավարման ներկա վիճակին, միջբյուջետային հարաբերությունների կատարելագործմանը և համայնքների զարգացման հիմնական ուղղություններին:

Հետազոտության արդյունքների **հավաստիությունը** պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ աշխատանքում մշակված մոտեցումները և արված առաջարկությունները հիմնված են քննարկվող հիմնահարցը ուսումնասիրող հայտնի մասնագետների աշխատությունների վրա, իսկ որպես տեղեկատվական հիմք ծառայել են այդ բնագավառին վերաբերող պաշտոնական և վիճակագրական նյութերն ու տվյալները: Ատենախոսությունում օգտագործված են վերլուծության

ժամանակակից մեթոդներ, որոնք, ակնհայտորեն, բարձրացրել են ստացված արդյունքների հավաստիության աստիճանը:

Աշխատանքի **գիտական նորույթը** կայանում է նրանում, որ տեղական ինքնակառավարման մարմինների դերի գնահատմամբ որոշարկվել են տեղական բյուջեների ֆինանսական հնարավորությունների ընդլայնմանն ուղղված առաջարկություններ: Մշակվել են ՀՀ տեղական բյուջեների հնարավորությունների ռացիոնալ օգտագործման, պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման գործընթացում միջբյուջետային հարաբերությունների կարգավորման, ՏԻՄ-ի կողմից կառավարման արդյունավետության բարձացման, ինչպես նաև ավագանու ինստիտուտի կայացման նոր մոտեցումներ: Վիճակագրական և տնտեսաչափական գործիքակազմի կիրառմամբ առաջարկվել է տեղական բյուջեների եկամուտների համալրմանն ուղղված հետազոտությունների իրականացման մեթոդական մոտեցում:

Հեղինակի կողմից մշակված մեթոդաբանական ու մեթոդական մոտեցումներն, արված առաջարկություններն ու ընդհանրացումներն ունեն **տեսական և գործնական** նշանակություն: Ատենախոսության մեջ տեսական և մեթոդական դրույթները, հետազոտության արդյունքներով կատարված վերլուծությունները, եզրահանգումներն ու առաջարկությունները կարող են կիրառվել տեղական ինքնակառավարման ոլորտի և առհասարակ համակարգի հետագա զարգացման նպատակներով: Ատենախոսությունում առկա առաջարկությունները կարող են նպաստել ՀՀ վարչատարածքային բարեփոխումների պատշաճ կազմակերպմանն ու իրականացմանը, ՏԻՄ արդյունավետության բարձրացմանը: Հետազոտության արդյունքների գիտագործնական կիրառության շրջանակները բավականին լայն են և ուշադրության արժանի:

Ատենախոսությունը զերծ է **դիտողություններից**, որոնցից հատկանշական են հետևյալները.

1. Հեղինակը գիտական նորույթի և արդյունքների 3-րդ կետում նշում է, որ «Վիճակագրական և տնտեսաչափական գործիքակազմի կիրառմամբ առաջարկվել է տեղական բյուջեների եկամուտների համալրմանն ուղղված հետազոտությունների իրականացման մեթոդական մոտեցում»: Ցանկալի կլիներ, որ շեշտադրվեր պանելային վերլուծության մեթոդի դերակատարումը

մեթոդական մոտեցման գործիքակազմում: Վերջինս էապես կբարելավեր ակնկալվելիք արդյունքների ստացումը:

2. Կարծում ենք, որ բավարար չափով հիմնավորված չեն համայնքային եկամուտների հավաքագրման արտատնտեսական գործոններով պայմանավորված հնարավորությունները:
3. Համայնքային բյուջեի ծախսային հատվածի վերլուծությունը աշխատանքում կատարված է հպանցիկ: Մինչդեռ համայնքների զարգացումը մեծապես պայմանավորված է նաև միջոցների արդյունավետ օգտագործումից, որի համար աշխատանքում անհրաժեշտ էր ավելի հանգամանալից ներկայացվեր բյուջեի ծախսերի կառուցվածքը, դրանց օգտագործման ուղղությունները, արդյունավետությունը:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Արված դիտողությունները չեն նսեմացնում հետազոտության արդյունքները: Դրանք հետապնդում են ՀՀ տեղական ինքնակառավարման համակարգին նվիրված հետազոտ ուսումնասիրությունների ուղղությունների բացահայտման նպատակ:

Մ. Օթարյանի թեկնածուական ատենախոսությունն իրենից ներկայացնում է ինքնուրույն, ամբողջական և արժեքավոր հետազոտություն, որում դրված և լուծված են ՀՀ համար կարևոր ու արդիական խնդիրներ:

Հեղինակի մասնագիտական ու վերլուծական մակարդակն, ակնհայտորեն, բարձր է, ինչի մասին են վկայում ինչպես ատենախոսությունը, այնպես էլ դրանում ստացված արդյունքները: Աշխատանքում մշակված առաջարկությունները և կատարված եզրահանգումները կարող են լայնորեն օգտագործվել ՏԻ համակարգի զարգացման ծրագրերի իրականացման ընթացքում:

Հետազոտության հիմնական արդյունքները հրապարակված են: Ատենախոսության սեղմագիրը համապատասխանում է ուսումնասիրության բովանդակությանը և արտացոլում աշխատանքի կարևորագույն դրույթներն ու արդյունքները:

Ընդհանուր առմամբ, Մ. Օթարյանի «Տեղական ինքնակառավարման համակարգի զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայով ատենախոսությունը

համապատասխանում է «Հայաստանի Հանրապետության գիտական
աստիճանաշնորհման կանոնակարգի» 6-րդ և 7-րդ կետերի, ինչպես նաև
թեկնածուական ատենախոսություններին ներկայացվող պահանջներին, իսկ դրա
հեղինակն արժանի է Ը.00.02 - «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն
և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական
աստիճանի շնորհմանը:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԸՆԴԴԻՄԱԽՈՍ

տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ

21.10.24

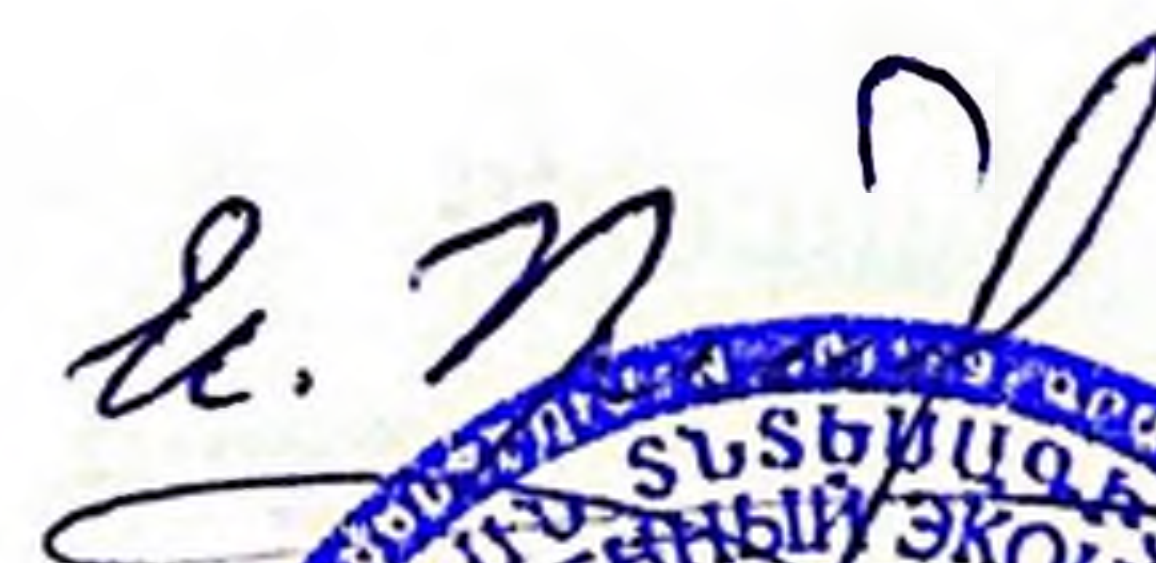
Գ.Ասլանյան

Պարոն Գ. Ասլանյանի

ստորագրությունը հաստատում եմ՝

ՀՊՏՀ գիտական քարտուղար

21.10.24

Ն. Դարբինյան

